

Michał Piekarski

GRUPA INTERWENCYJNA SŁUŻBY WIĘZIENNEJ Z WROCŁAWIA

W procesie egzekwowania odpowiedzialności karnej sprawców przestępstw, w tym zwłaszcza z użyciem przemocy, o charakterze terrorystycznym oraz należących do przestępczości zorganizowanej, istotną rolę odgrywa w wielu przypadkach przymusowe odizolowanie podejrzanego lub skazanego od jego otoczenia, ofiar i świadków. Może to nastąpić podczas śledztwa i procesu – w formie tymczasowego aresztowania będącego środkiem zapobiegawczym lub w formie kary pozbawienia wolności po orzeczeniu takiego wyroku przez sąd. Samo orzeczenie sądu i osadzenie w placówce penitencjarnej nie jest jednak wystarczające dla zapewnienia skuteczności tej procedury. Należy bowiem pamiętać, że w wielu przypadkach, osadzeni mogą utrudniać postępowanie lub odbywanie kary, poprzez podjęcie prób ucieczki, także z zamiarem zastraszenia lub zemsty na świadkach, funkcjonariuszach, sędziach itd., zatarcia śladów swoich czynów, i kontynuowania działalności przestępczej. Wobec faktu zgromadzenia w jednym miejscu osób zaangażowanych w działalność kryminalną, należy się także liczyć z groźbą kontynuowania przez nich tej działalności w miejscu odosobnienia (w tym przestępstw o charakterze porachunkowym), a nawet próbami kierowania „zza krat” grupami przestępczymi. Wobec tego, niezbędne dla zapewnienia bezpieczeństwa i porządku w placówkach penitencjarnych są odpowiednio przygotowane, wyszkolone i wyposażone służby. Muszą one być przy tym przygotowane na sytuacje szczególne, jak bunty, akty przemocy pomiędzy więźniami, próby ucieczek, akty agresji wobec personelu i osób postronnych (np. odwiedzających).

W polskich warunkach, zadania te wypełnia Służba Więzienna, będąca apolityczną, uzbrojoną formacją mundurową, podporządkowaną Ministerstwu Sprawiedliwości. Służba ta kontynuuje tradycje przedwojennej Straży Więziennej. Na mocy ustawy z dnia 26 kwietnia 1996 roku o Służbie Więziennej, jest ona odpowiedzialna m.in. za wykonywanie działalności resocjalizacyjnej w stosunku do

osób skazanych, wykonywanie tymczasowego aresztowania w sposób zabezpieczający prawidłowy przebieg postępowania karnego, ochronę społeczeństwa przed sprawcami przestępstw osadzonymi w placówkach penitencjarnych i zapewnienie w nich porządku i bezpieczeństwa.

Wykonując te zadania, posiada ona ustawowe uprawnienia pozwalające na kontrolę dostępu osób z zewnątrz do jednostek penitencjarnych (w tym przerywania kontaktów nielegalnych i dostarczania osadzonym przedmiotów bez zgody funkcjonariuszy), zatrzymywania osób podejrzanych o popełnienie czynów zabronionych na ich terenie, jak również osób które zbiegły lub nie stały się w miejscu osadzenia. Funkcjonariusze mogą używać w określonych ustawą przypadkach środków przymusu bezpośredniego, a także broni palnej i psów służbowych.

Wobec wzrastającego od kilkunastu lat zagrożenia nowymi jakościowo przestępstwami, w tym zwłaszcza ze strony grup zorganizowanych, w placówkach penitencjarnych zwiększyła się drastycznie liczba osób mających „na koncie” czyny takie jak rozboje, morderstwa (w tym na zlecenie) popełnione w grupach zorganizowanych, z użyciem broni, przestępstwa narkotykowe. Wśród osadzonych zdarzają się byli żołnierze i funkcjonariusze służb państwowych, w tym nawet jednostek specjalnych, osoby ćwiczące sztuki walki (nawet utytułowani zawodnicy którzy weszli na ścieżkę kariery przestępczej), co dodatkowo zwiększa zagrożenie dla funkcjonariuszy, osób postronnych i pozostałych osadzonych. W związku z tym pojawiła się potrzeba przygotowania – podobnie jak w innych służbach mundurowych – specjalnie przygotowanych pododdziałów mających działać w sytuacjach zwiększonego zagrożenia.

Jednym z zakładów karnych w którym dostrzeżono ten problem jest wrocławski Zakład Karny nr. 1, podległy – wraz z sześcioma Aresztami Śledczymi, pozostałymi siedmioma Zakładami Karnymi i Ośrodkiem Doskonalenia Kadr SW w Karpaczu - Okręgowemu Inspektoratowi Służby Więziennej we Wrocławiu.

Jest to zakład karny typu zamkniętego, o przewidziany obecnie dla 1384, a rzeczywiście przebywa w nim około 1800 osadzonych, a więc jest jedną z większych placówek w Polsce . W lutym 2004 roku, zarządzeniem dyrektora Zakładu, powstała w nim nieetatowa Grupa Interwencyjna Służby Więziennej (był to jeden z pierwszych pododdziałów w Polsce używający tej nazwy) z zadaniem zapobiegania i zwalczania wypadków nadzwyczajnych, co przekłada się w działanie w sytuacjach takich jak :

- zamachy na życie lub zdrowie funkcjonariuszy, osadzonych i osób postronnych,
- usiłowania buntu, niszczenie mienia, rażące naruszenia dyscypliny i porządku
- próby ucieczki, zarówno z terenu placówki jak i z konwojów.

Obszarem odpowiedzialności GISW jest teren macierzystego Zakładu. Ponadto wykonuje ona konwoje poza jego terenem z osadzonymi określanymi jako „N” (niebezpieczni) lub tymczasowo aresztowanych i skazanych z art.. 258 KK (przestępczość zorganizowana) do placówek poza więziennej służby zdrowia oraz innych zakładów karnych. Osoby takie są wówczas pod stałym nadzorem podczas całego czasu przebywania poza terenem ZK, także np. podczas zabiegów lekarskich, zwłaszcza że funkcjonariusze SW uważają takie sytuacje za stwarzające szczególnie ryzyko próby ucieczki, odbicia lub zamachu na osadzonego.

Grupa może być także użyta w razie potrzeby jako część odwodu okręgowego i centralnego w pozostałych jednostkach inspektoratu okręgowego, jak również w całej Polsce w wypadku sytuacji nadzwyczajnych na szczególnie dużą skalę, których rozwiązanie przekroczyłoby możliwości jednostek z danego regionu. Ważną rolę odgrywa także doskonalenie i koordynacja z jednostkami Policji, mogącymi w razie potrzeby wesprzeć siły SW w razie sytuacji kryzysowych i na bieżąco współpracującymi z nią w rutynowych czynnościach. Od pewnego czasu, GISW zabezpiecza przekazywanie niebezpiecznych osadzonych do konwojów policyjnych, które wykonuje Wydział Konwojowy KWP odpowiedzialny za konwojowanie ich podczas rozpraw sądowych i innych czynności procesowych.

Grupa z Kleczkowskiej nie jest dużą jednostką, na chwilę obecną pełni w niej służbę kilkanaście osób, w tym również kobiety, której obecność jest często bardzo pomocna przy interwencjach w oddziale dla kobiet, zwłaszcza przy czynnościach takich jak przeszukanie. Wobec nieetatowego statusu grupy, bardzo cenna dla jej sprawnego funkcjonowania i szkolenia jest życzliwa postawa i zrozumienie ze strony przełożonych.

W procesie szkolenia, nacisk kładziony jest na doskonalenie taktyk i technik interwencyjnych oraz samoobrony, taktyki i procedur konwojowania, oraz użycia środków przymusu bezpośredniego i broni palnej. W zakresie walki wręcz i technik interwencyjnych, członkowie grupy bazują na swoich zróżnicowanych doświadczeniach z systemów i szkół, takich jak krav-maga, judo, jujitsu, aikido.

Od września roku 2004 dużej pomocy w zakresie szkolenia udziela wrocławski SPAP, którego instruktorzy przekazują swoją wiedzę i doświadczenia z zakresu taktyki, wyszkolenia strzeleckiego, walki wręcz i czerwonej taktyki, które adaptowane są następnie przez grupę do specyfiki działania w zakładzie karnym (m.in. pełnienie służby wewnątrz jednostki bez broni palnej), oraz obowiązujących w SW przepisów prawnych. Organizowane są także wspólne ćwiczenia zgrywające z Policją, przede wszystkim ze SPAP i Wydziałem Konwojowym, podczas których ćwiczone są sytuacje kryzysowe zarówno podczas konwojów, w tym wspomnianego przekazywania osadzonych Policji, oraz na terenie ZK, np. dotyczące sytuacji zakładniczych czy przeprowadzone w roku bieżącym zajęcia obejmujące szturm na posterunek wartowniczy opanowany przez więźnia który uprzednio odebrał broń funkcjonariuszowi. Swoją wiedzę dzieli się także z funkcjonariuszami psycholog KWP. Planowane są dalsze zajęcia i ćwiczenia, uwzględniające wnioski zarówno z ćwiczeń, jak i z realnych działań. Współpraca ta oceniana jest jako bardzo korzystna i przebiegająca w dobrej atmosferze.

Przedstawiciele GISW biorą także udział - na równi z innymi jednostkami elitarnymi i specjalnymi różnych resortów - w dużych szkoleniach poligonowych organizowanych przez wrocławskich antyterrorystów, zwłaszcza obejmujących tematykę ochrony VIP-a i świadka koronnego (Wrocław 2006), działań konwojowych (Pstrąże 2006), oraz rozwiązywania sytuacji zakładniczych (Wędrzyn 2006 i ciąg szkoleń na poligonie pstrążyńskim w roku 2007).

Współpraca szkoleniowa obejmuje także wewnętrzne szkolenia SW, w tym centralne seminaria szkoleniowe z zakresu technik interwencji organizowane przez Centralny Zarząd Służby Więziennej, szkolenia na szczeblu okręgu i przedsięwzięcia szkoleniowe m.in. ZK w Nysie, Areszty Śledcze Warszawa – Mokotów i Jelenia Góra, dotyczące różnych aspektów działania – od walki wręcz po działania pościgowe, pozwalające na wymianę doświadczeń i pomysłów. Grupa organizuje także szkolenia dla całości kadry zakładu z zakresu zachowania się w sytuacjach nadzwyczajnych.

Pod względem wyposażenia i uzbrojenia, GISW opiera się na standardowym wyposażeniu macierzystej służby.

Podstawowym umundurowaniem są przepisowe mundury polowe SW (szaroniebieskie z czarnym nadrukiem tzw. „moro”) uzupełnione czarnymi kombinezonami (formalnie traktowanymi jako ubiór ćwiczebny) oraz kominiarkami. W miarę dostępnych środków, planuje się zakupy kamizelek taktycznych, w tym

modułowych. Funkcjonariusze zaopatrzeni są w środki przymusu bezpośredniego (pałki), sprzęt ochronny (kaski z przyłbicami, ochraniacze kolan i goleni, tarcze – wykorzystywane też jako środek ofensywny w niektórych technikach interwencyjnych).

Broń palna to przede wszystkim powszechnie w SW 7,62mm karabinki AK oraz pistolety maszynowe PM-98 (niestety na dzień dzisiejszy nie zaopatrzone w oświetlenie taktyczne i występujące w niewielkiej liczbie), strzelby Winchester i Mossberg kal.12. Bronią krótką są polskie pistolety MAG-98, rewolwer Rossi oraz wycofywane P-64. Poważnym mankamentem jest brak amunicji antyrykoszetowej. Jako pomoc szkoleniowa wykorzystywane są też atrapy ASG, jako dostępny substytut bardziej zaawansowanych systemów treningowych.

Podczas działań konwojowych wykorzystywane są oznakowane charakterystyczne furgony marki Lublin 2 i 3, Ford Transit i Fiat Ducato, a do przewozu większych grup (do 17 osób) używa się specjalistycznych autobusów Autosan.

W obliczu nie malejącej liczby niebezpiecznych osadzonych, i zbliżających się finałów Euro 2012, które dotkną także polskie więziennictwo, nie można pominąć problemu sytuacji kryzysowych i posiadania sił zdolnych skutecznie im zapobiegać i je rozwiązywać. Nierzadko istotna jest szybka reakcja sił będących na miejscu zdarzenia, zanim będą mogły je wesprzeć siły odwodowe SW, czy pododdziały AT Policji. Wobec tego, zarówno grupa z Wrocławia, jak i pozostałe tego typu zespoły z innych miast zasługują na stanowczą poprawę warunków służby. Problemy dotyczą wielu dziedzin, od ochrony prawnej funkcjonariuszy SW, środków ochrony osobistej, braków w wyposażeniu i uzbrojeniu. Wiele elementów wyposażenia funkcjonariusze nabywają za swoje pieniądze i poświęcają swój wolny czas na doskonalenie umiejętności. Braki kadrowe i nieadekwatne do zaangażowania funkcjonariuszy uposażenia stały się już powszechnym problemem w wielu służbach mundurowych, powodując nadmierne obciążenie ludzi pozostających w służbie.

Autor serdecznie dziękuje za pomoc przy realizacji artykułu kierownictwu Zakładu Karnego nr1 we Wrocławiu oraz „Juniorowi” .

Artykuł opublikowany w magazynie Commando 09/2008